

Motion till riksdagen 2025/26:2782

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor och barn

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
1 Inledning.....	4
2 Dags för en ny kvinnofridkommission	8
2.1 Hanteringen av sexualbrott och mäns våld mot kvinnor och barn	9
2.2 Stödcenter för vuxna utsatta för sexualiserat våld	12
2.3 Likvärdiga barnahus i hela landet	14
2.4 Samtyckeslagstiftningen	16
3 Eftervåldet	18
3.1 Översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn med skyddad identitet	18
3.2 Ekonomiskt våld	21
3.3 Rättsprocesser som en del av eftervåldet	22
4 Stärk skyddet för kvinnor och barn som utsatts för mäns våld	23
4.1 Trygghetsteam för våldsutsatta kvinnor	23
4.2 Intimate Partner Violence Intervention (IPVI) Trygg relation fri från våld	23
4.3 Polisens uppsökande verksamhet riktad mot våldsamma män	25
4.4 Ett strikt ansvar när det gäller barns ålder	26
5 Sexköpslagstiftningen och människohandel för sexuella ändamål	27

5.1 Inför tydlig målsägandestatus vid sexköpsbrott	29
5.2 Översyn av tillämpningen av sexköpslagen	31
5.3 Obligatorisk undervisning för sexköpsdömda	31
5.4 Exitprogram och program för offer för sexuell exploatering	32
5.5 Översyn av reglerna om människohandel.....	32
5.6 Regionala resurscentrum mot alla former av våld.....	35
5.7 Produktion och konsumtion av våldspornografi.....	35
5.8 Sexhandel ska inte betraktas som näringsverksamhet	37
5.9 Grov organiserad kriminalitet och utnyttjande av människor i pornografi och prostitution.....	38

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en ny kvinnofridskommission med ett brett uppdrag att utifrån ett helhetsgrepp föreslå åtgärder för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor och barn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att prioritera ärenden om sexualbrott och mäns våld mot kvinnor och barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att göra en bred översyn av hur polis och åklagare bedriver förundersökningar i ärenden om mäns våld mot kvinnor, våld mot barn och sexualbrott liksom när barn bevittnat våld, i syfte att sprida goda exempel, kommentera eventuella brister och föreslå förbättringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att samla specialistkompetens på särskilda stödcenter för vuxna som utsatts för sexualbrott och våld i nära relationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att samtliga aktörer inom rättsväsendet får relevant fortbildning gällande samtyckeslagstiftningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av livsvillkoren för de kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över hur vanligt förekommande det är att initiera ogrundade processer i syfte att trakassera sin motpart i mål om vårdnad, boende och umgänge och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en utveckling av lokala trygghetsteam i syfte att stärka skyddet för kvinnor och barn som utsatts för mäns våld, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till utveckling av ett nationellt program baserat på Intimate Partner Violence Intervention (IPVI) i syfte att skydda utsatta kvinnor och barn mot våldsamma män och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att utveckla och permanenta arbetet med att punktmarkera våldsamma högriskmän och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär ett strikt ansvar när det gäller barns ålder vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella handlingar målsägandestatus under förundersökningar och rättegångar mot sexköpare och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av tillämpningen av sexköpslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att en dom om köp av sexuell handling kan innehålla villkor om obligatorisk undervisning för den dömda om sexhandels och prostitutionens orsaker och konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av människohandels- och människoexploateringsbrotten i syfte att se om bestämmelserna har avsedd effekt och bedöma om det finns behov av lagändringar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen bör få i uppdrag att återrapportera sina insatser mot prostitution och människohandel och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheten att inrätta regionala resurscentrum mot mäns våld mot kvinnor, inklusive prostitution och människohandel för alla ändamål, våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att begränsa våldspornografin och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över reglerna om beskattning i syfte att sexhandel inte ska beaktas som näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att kartlägga den svenska sexhandels och porrindustrins kopplingar till organiserad brottslighet samt ta fram åtgärder som minskar verksamheten och tillkännager detta för regeringen.

1 Inledning

Mäns våld mot kvinnor är ett mycket allvarligt samhällsproblem som berör många människors liv och vardag. Det är ett våld som pågår mitt ibland oss. Ett våld som vi sällan märker därför att såväl förövaren som offret anstränger sig för att dölja det. Våldet kan ta sig olika uttryck och ha delvis olika motiv, som det hedersrelaterade våldet och förtrycket (se mot. 2024/25:V203, mot. 2021/22:4446, mot. 2021/22:2591).

Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) är de flesta som utsätts för misshandel eller dödligt våld i det offentliga rummet pojkar eller män som utsatts av en pojke/man. Däremot är flickor, kvinnor och icke-binära i mycket högre grad utsatta för sexualiserat våld och våld i nära relationer. Det våldet utövas också till övervägande del av en pojke eller man. Män utgör 98 procent av samtliga misstänkta för sexualbrott enligt Brås statistik. Den största delen av våldet utövas alltså av män mot andra män i t.ex. krogköer eller gatumiljö samt av män mot kvinnor i nära relationer i deras hem. Mäns och pojkars våld är ett enormt samhällsproblem som både är kostsamt och innebär stort lidande för brottsoffren. Att mäns våldshandlingar hänger ihop med destruktiva mansnormer är väl belagt. Inom maskulinitetsforskningen har många uppmärksammat kopplingen mellan maskuliniteter och våld.¹ Våld, eller möjligheten att ta till våld, kan vara ett sätt att konstruera maskulinitet. En studie av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2013 visar att risken för att ha utövat en våldsam eller kränkande handling ökar över tre gånger för pojkar som både instämmer i stereotypa påståenden om könsroller och i stereotypa påståenden om maskulinitet och femininitet jämfört med pojkar som inte instämmer i något av dessa påståenden.² Ett ojämlikt och ojämsställt samhälle fungerar som en grogrund för mäns våld. De destruktiva mansnormerna förstärks i sin tur i en ojämsställd omgivning där män har varit och fortfarande är överordnade kvinnor. På så sätt finns det ett samband mellan femicid, hat mot kvinnor, incelkulturen och våldsbejakande mansnormer i såväl privata relationer som i gängmiljöer.

Broddsstatistiken visar att de kvinnor som utsätts för våldsbrott ofta är bekanta med eller har en nära relation till den som utpekats som gärningsman. Mäns våld mot kvinnor är omfattande och utbrett. Enligt en studie från 2022 uppgår mer än hälften av kvinnorna (55 procent) att de har utsatts för någon form av våld av någon man sedan 15-årsdagen. 15 procent av alla kvinnor uppgår att de har utsatts för våld av någon man

¹ Jfr Connell 1995, Segal 1997, Kimmel 1994, Kimmel & Mahler 2003, Kolnar 2005, Messerschmidt 1993, 1997, 1999, 2000, 2004, Gottzén, 2019, 2021.

² Unga och våld – en analys av maskulinitet och förebyggande verksamheter, 2013.

under de senaste 12 månaderna och 42 procent att de har utsatts för våld av en man innan de fyllde 15 år.³ De har blivit utsatta för systematiska kränkningar och förödmjukelser, inskränkningar av sin frihet, hot, trakasserier, misshandel och/eller sexualbrott. Kvinnor utsätts oftare än män för grovt, upprepat och kontrollerande våld från en partner. I jämförelse med män är det också mycket vanligare att kvinnor utsätts för sexuellt våld i nära relationer. Även i samkönade par kan det förekomma våld. Det våld som hbtqi+-personer utsätts för i nära relationer osynliggörs dock ofta och uppmärksammas inte i samma utsträckning som andra former av våld i nära relationer. Mäns våld mot kvinnor definieras av Världshälsoorganisationen (WHO) som ett utbrett folkhälsoproblem och en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Relationen präglas ofta av pendlingar mellan hotfulla situationer och försoning, växlingar mellan våld och värme. Växlingar som skapar starka känslomässiga band och gör det svårt för offret att bryta upp, ofta benämnda traumatiska bindningar och som har stora likheter med tortyr.⁴

Att våldtäkt mot kvinnor och barn används som vapen i krig har vi blivit smärtsamt påminda om under Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Ett krig som i likhet med andra krig och konflikter lett till flyktingströmmar, trafficking och utnyttjande av kvinnor och barn i prostitution. Konsekvenserna av det sexualiserade våldet mot kvinnor och barn blir omfattande och långvariga. I krigets spår följer även att fler vapen kommer i omlopp genom illegal vapenhantering. Våld och destruktiva mansnormer är därför ett mycket allvarligt hot mot vår demokrati och riskerar på sikt att destabilisera samhället, inte enbart i en krigssituation.

Det sexualiserade våldet, eller det könsbaserade våldet, är en samlingsbeteckning på de varierande former av våld som män riktar mot kvinnor just för att de är kvinnor. Det är strukturellt och systematiskt. Samtidigt är det godtyckligt och oberäkneligt, det kan slå till när som helst, var som helst och mot vilken kvinna som helst, något som metoo-rörelsen med all tydlighet visade. I bland är förövaren mannen i en nära relation eller en kollega, i bland tillhör han familjen eller vänkretsen och andra gånger är han en helt främmande man eller, än värre, flera okända män. Det sexualiserade våldet är direkt eller indirekt en del av alla kvinnors vardag. Flera undersökningar visar att flickor och kvinnor medvetet eller omedvetet anpassar sitt liv på olika sätt p.g.a. rädsla för att utsättas för våldtäkt och sexuella trakasserier. I sin vardag agerar kvinnor utifrån en

³ Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Kvinnors trygghet. Ett jämställt samhälle fyllt av våld, 2022.

⁴ Nationellt centrum för kvinnofrid, Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar, Mäns våld mot kvinnor s. 57–96, Studentlitteratur, 2019.

förståelse av våldsnärvaro, dvs. ett underliggande hot om våld mot sin integritet och sina kroppar, och förhåller sig därmed till den möjliga risken att råka ut för våld. På så sätt påverkar och begränsar våldet alla kvinnors liv i olika utsträckning och skapar en otrygghet som begränsar varje kvinnas frihet och handlingsutrymme. Kvinnor har inga frizoner. Det får även som konsekvens att alla män lätt upplevs som möjliga förövare då det i varje given situation är omöjligt för en kvinna att i förväg veta vem som är farlig eller inte. Det handlar inte om att kollektivt skuldbelägga alla män utan om att vi alla måste våga se den verklighet som råder och förstå kvinnors väl motiverade rädsla. Vissa män visar sitt förakt och hat mot kvinnor genom såväl våld i nära relationer och våldtäkter som köp av sexuella tjänster, koppleri och människohandel.

Den yttersta manifestationen av våldet är när kvinnor misshandlas till döds, s.k. femicid. För hela perioden 2017–2024 har antalet kvinnliga offer för dödligt våld i en parrelation varierat mellan 10 och 22 fall, med ett årsgenomsnitt på 13 fall. Antalet manliga offer för dödligt våld i en parrelation har varierat mellan 0 och 4 fall, med ett årsgenomsnitt på 2 fall. Under 2024 dödades elva kvinnor av förövare som de haft en pågående eller avslutad parrelation med (Brå 2024).

Riksdagen har i närtid röstat igenom några förslag som är positiva för att motverka mäns våld mot kvinnor och barn. Vi har bl.a. tidigare föreslagit att lagen (1988:688) om kontaktförbud skulle ses över särskilt utifrån utsatta kvinnors och barns skyddsbehov (mot. 2021/22:2599). Den tidigare regeringen tillsatte sedan en utredning i detta syfte. Vänsterpartiet står bakom lagändringarna som trädde i kraft 1 juli 2025 (prop. 2024/25:123). Vi har även tidigare föreslagit att psykiskt våld i form av kontrollerande eller tvingande beteende ska bli tydligt straffbart (mot. 2021/22:2599). Den förra regeringen tillsatte en utredning som bl.a. fick i uppdrag att lämna förslag på hur det straffrättsliga skyddet mot psykiskt våld kan stärkas. I augusti 2022 presenterades utredningen Ds 2022:18 som bl.a. föreslår att en ny brottstyp, psykisk misshandel, ska införas i brottsbalken. Regeringen har under våren 2025 glädjande nog presenterat ett utkast till lagrådsremiss med ett snarligt förslag som Vänsterpartiet står bakom. Vi har även stått bakom regeringens förslag till straffskärpningar i syfte att stärka skyddet mot sexuella kränkningar, och brott med kön som hatbrottsmotiv (prop. 2024/25:124). Trots detta finns det mycket kvar att göra för att förebygga våldet och stötta dem som utsätts. I denna motion fokuserar vi främst på förslag om rättsväsendets hantering av våldet.

I motion 2024/25:V203 har vi presenterat fler förslag för att förebygga mäns våld mot kvinnor och barn och för att stötta de som blir utsatta. Där lyfter vi särskilt vikten

av de ideella kvinno- och tjejjourernas arbete. Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen tidigare lyft frågan om kvinnojourernas framtid och behov av stabil finansiering. Vi lägger återkommande förslag i vår budgetmotion om mer pengar till jourerna än vad regeringen gör. I dag drivs verksamheten ofta i projektform och är beroende av tillfälliga satsningar. Den ökade graden av privatisering inom området hotar hela den ideella stödverksamheten och all kunskap som byggts upp under år av jourkvinnors arbete med utsatta kvinnor och barn. Vi vill skydda och bibehålla starka fristående kvinnojourer. Vår erfarenhet är att jourkvinnorna är välutbildade och följer forskningen om våld och våldets konsekvenser för att på bästa sätt stödja våldsutsatta kvinnor och barn. Deras viktiga arbete med utsatta kvinnor och barn får inte nedvärderas genom att ersättas av krass affärsverksamhet.

2 Dags för en ny kvinnofridkommission

1993 tillsatte Socialdepartementet på regeringens uppdrag en kommission med uppdrag att utifrån ett kvinnoperspektiv göra en översyn av frågor rörande mäns våld mot kvinnor och föreslå åtgärder för att motverka våldet. Kommissionen tog namnet Kvinnovåldskommissionen. I mars 1994 lämnade kommissionen delbetänkandet Ett centrum för kvinnor som våldtagits och misshandlats (SOU 1994:56). I juni 1995 lämnades slutbetänkandet Kvinnofrid (SOU 1995:60). Betänkandet var förankrat i forskning och innehöll en rad banbrytande förslag till lagstiftning och åtgärder inom flera olika samhällsområden. Kommissionen konstaterade samtidigt att lagstiftningen inte ensam kan lösa det samhällsproblem som våld mot kvinnor utgör. En betydande del av förslagen tog därför sikte på olika myndigheters handläggning av ärenden med anknytning till våld mot kvinnor. Kommissionen lämnade också åtskilliga rekommendationer för hur myndigheterna bör förhålla sig till mäns våld mot kvinnor. Detta blev en grund för de satsningar på utbildning som propositionen (prop. 1997/98:55) innehöll och som riktade sig till personal inom hela rättskedjan, kriminalvården och socialtjänsten. Syftet var kompetenshöjning och samverkan. Vidare infördes brotten grov kvinnofridskränkning och fridskränkning genom förslaget.

Regeringen presenterade i mars 2025 slutbetänkande av utredningen om en starkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat och hedersrelaterat våld och förtryck (Frihet från våld, förtryck och utnyttjande, SOU 2025:28). Förslagen innebär en reform av det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld. Från tidsbegränsade, tillfälliga uppdrag

till ett hållbart, långsiktigt arbete genom stärkta grunduppdrag och ett tydligt utpekat ansvar för ett antal centrala myndigheter. Utredningen föreslår också en förstärkt och samlad samordning av arbetet genom att ett nationellt samordningscentrum mot våld inrättas vid Jämställdhetsmyndigheten. Förslagen syftar till en förstärkt styrning av jämställdhetspolitiken, som ska förbättra möjligheten att uppnå nollvisionen om att alla former av könsrelaterat och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra.

Vänsterpartiet förutsätter att utredningen är under beredning i regeringskansliet. Vi ser regeringens utredning som en bra början på en långsiktig och förstärkt styrning av arbetet mot mäns våld men anser också att det är hög tid att dels utvärdera de insatser som vidtagits med anledning av hur kvinnovåldskommissionens förslag har förvaltats över tid, dels att se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas nu och på sikt.

Regeringen bör ta initiativ till en ny kvinnofridskommission med ett brett uppdrag att utifrån ett helhetsgrepp föreslå åtgärder för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor och barn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.1 Hanteringen av sexualbrott och mäns våld mot kvinnor och barn

Vänsterpartiet driver sedan länge frågan om att hela rättskedjan ska kompetensutvecklas när det gäller sexualiserat våld och mäns våld mot kvinnor och barn. Under åren har olika regeringar gjort vissa satsningar, men vi anser att arbetet behöver bedrivas mer kontinuerligt för att få avsedd effekt. Vänsterpartiet har även länge lyft frågor om att målsägandebiträden oftare och snabbare ska förmedlas till brottsoffer och att också övrigt brottsofferstöd behöver stärkas.

Sedan 2019 pågår en långsiktig satsning inom polisen för särskilt utsatta brottsoffer (brott i nära relationer, våldtäkter och andra sexualbrott, vålds- och sexualbrott mot barn och sexualbrott via internet). Det handlar t.ex. om kompetenshöjande insatser och förbättrade möjligheter till tidig bevissäkring och om att anställa fler medarbetare. Vi anser att det pågående arbetet inom polisen är mycket lovvärt och positivt. Det finns dock fortfarande ett genomgående problem inom hela rättskedjan när det gäller hanteringen av mäns våld mot kvinnor och barn, vilket olika uppföljningar och rapporter visar.

Amnesty har under 2020–2023 gjort uppföljningar för att se hur satsningen genomförts i landets polisregioner. Trots att man har kommit en lång bit på vägen så kan Amnesty konstatera att det fortfarande finns många brister. I samtalen med

polisregionerna framkom bl.a. att åtgärder som att videofilma målsägandes första vittnesmål sällan görs trots vetskapen om att det första målsägandeförhøret innehåller värdefull information. En annan allvarlig brist som framkommit är att det första polisförhøret med målsägande alltför ofta drøjer. Något som kan ha en starkt negativ inverkan på offrets hälsa och motivation att fortsatt delta i utredningen. Det försämrar även polisens möjligheter att snabbt säkra bevisning vilket i slutänden undergräver brottsoffrens möjlighet att få sin sak prövad i domstol. Polisens tillsynsenhet, som granskat myndighetens satsning på "särskilt utsatta brottsoffer", kom fram till att första året av satsningen (2020) visade på positiva resultat, däribland kortare utredningstider, ökad lagföring, och en minskning av antalet ärenden som var öppna i över ett år. Den positiva utvecklingen har dock avstannat eller övergått i negativ utveckling under 2021 och 2022. Amnesty anser att det finns ett stort behov av frekvent och kontinuerlig utbildning inom olika delar av polisen, särskilt när det verkar vara hög personalomsättning, för att säkerställa att polisen har nödvändig kunskap, färdigheter och kapacitet att ta emot, hantera och utreda brott i nära relationer och våldtäkt mot vuxna.⁵

I juli 2023 larmade DN om att mediantiden från att en våldtäkt polisanmäls till att ett första förhör hålls är 55 dagar. Enligt polisen berodde det på resursbrist till följd av prioritering av andra grova brott, vilket gjorde att polisanmälningar om sexualbrott staplades på hög. Variationerna mellan de olika polisregionerna var stora och det fanns polisregioner där kvinnor fått vänta i flera månader på att bli hörda. Konsekvensen av en sådan hantering blir, förutom att minnesbilderna riskerar att blekna, att kvinnor ifrågasätter om det ens var värt att anmäla vad de utsatts för.⁶ Vi har förståelse för att den grova gängkriminaliteten kräver mycket resurser men det är inte rimligt att sexualbrott mot kvinnor prioriteras bort på detta sätt.

Utredningen SOU 2022:70 konstaterar att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inte klarar av att upprätthålla det skyndsamhetskrav i förundersökningskungörelsen som ska gälla vid brott mot den som är under 18 år. Samtidigt har riskerna för sexualbrott mot barn ökat markant genom att internet används som kontaktväg av sexualbrottsförövare, vilket i sin tur har ökat inflødet av internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn till myndigheterna. Att upprätthålla skyndsamhetskravet och korta tiden från polisanmälan fram till barnförhör och även

⁵ <https://www.amnesty.se/agerahub/sverige-krav-att-polisen-satsar-pa-battre-utredningar-av-valdtakt-och-vald-i-nara-relationer-skriv-under/>

⁶ "Sexualbrott läggs på hög när gängvåld prioriteras", DN 2023-07-07.

misstankeförhör, är bland de viktigaste områdena att komma till rätta med inom brottmålsprocessen för våldsutsatta barn, enligt utredningen. Vidare anser utredningen att en tidsfrist i domstol för brott mot barn bör införas i syfte att korta ned väntetiderna.

Inom ramen för polisens utvecklingsarbete för att stärka det förebyggande arbetet mot mäns grova och dödliga våld mot kvinnor har polisen analyserat 17 mord i nära relation (operation Beta). Syftet har varit att dra lärdomar av tidigare brister för att öka kunskapen och utveckla arbetssättet.⁷ Flera av de brister som observerats liknar de som framkommit i Socialstyrelsens dödsfallsutredningar. Det handlar t.ex. om bristande informationsdelning mellan myndigheter, otillräcklig riskbedömning och att polisanmälan inte alltid tas upp. Det är analysgruppens uppfattning att åtminstone ett par av kvinnorna som varit föremål för kartläggningen hade varit i livet i dag om bristerna i hanteringen inte hade funnits. Vänsterpartiets tolkning, som även backas upp av rapporten, är att det handlar om både bristfällig kompetens och en intern kultur hos polisen som leder till problem. Det är mycket allvarligt att samhället inte förmår att ingripa mot mäns våld på ett sätt som gör att våldet upphör utan istället eskalerar till dess att mannen dödar kvinnan. Rapporten lämnar en rad förslag till Polismyndigheten som bl.a. föreslås utarbeta en nationell brottsförebyggande strategi för området våld i nära relationer och att ihop med det övriga rättsväsendet utveckla en metod för snabbare lagföring i dessa ärenden. Vidare rekommenderar rapporten att ledning och styrning på samtliga nivåer inom Polismyndigheten prioriterar brottsområdet i praktiken och vidtar åtgärder som syftar till att förändra medarbetares attityder till brottsområdet överlag. En samverkansform för våldsutsatta kvinnor, motsvarande barnahus, föreslås också inrättas (se nedan).

Vänsterpartiet konstaterar att även om Polismyndigheten självmant kan göra mycket för att förbättra situationen så behöver även regeringen lämna tydliga direktiv till myndigheten. Vidare behöver alla delar av rättskedjan kompetensutvecklas så att lagstiftningen används så som den är tänkt. Vänsterpartiet avsätter därför medel i vår budgetmotion för 2026 (mot. 2025/26:V625, utgiftsområde 4) på ett femicidpaket för polis, åklagare och domare i syfte att mäns våld mot kvinnor och barn, sexköp och människohandel för sexuella ändamål ska hanteras med ökad våldskompetens, rättssäkerhet och seriositet i hela rättskedjan. Kompetensutvecklingen ska också inkludera hanteringen av det nya barnfridsbrottet (barn som bevittnat brott, som ofta handlar om mäns våld) och möjligheterna att genomföra bra barnförhör. Satsningen på

⁷ Polismyndigheten, Slutrapport; Mäns dödliga våld mot kvinnor, 2025-03-17.

kompetensutveckling bör rimligen kompletteras med ett särskilt uppdrag från regeringen till Polismyndigheten. Polisens arbete med att göra seriösa kriminaltekniska utredningar i fall av mäns våld mot kvinnor och barn för att dokumentera spår måste fortsätta. Det är en självklarhet att ett hem där våld utövats ska uppfattas som en brottsplats och undersökas på lika kvalificerat sätt som andra arenor för våld. Polisen behöver även få tillräckliga resurser för att aktivt kunna patrullera på nätet. De ska på ett både effektivt och rättssäkert sätt kunna söka efter personer som riskerar att utsätta barn för övergrepp via grooming genom t.ex. sociala medier eller spelappar.

Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att prioritera ärenden om sexualbrott och mäns våld mot kvinnor och barn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser också att det är dags att göra en bred och genomgripande översyn av hur polis och åklagare arbetar med förundersökningar i ärenden där kvinnor och barn utsatts för våld i nära relationer och/eller sexuella övergrepp liksom när barn bevittnat våld. Syftet med denna genomlysning bör vara att ta fram åtgärder för att komma till rätta med de brister som översynen visar på.

Regeringen bör ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att göra en bred översyn av hur polis och åklagare bedriver förundersökningar i ärenden om mäns våld mot kvinnor, våld mot barn och sexualbrott liksom när barn bevittnat våld, i syfte att sprida goda exempel, kommentera eventuella brister och föreslå förbättringar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.2 Stödcenter för vuxna utsatta för sexualiserat våld

Enligt Vänsterpartiet framstår det som både nödvändigt och självklart att kvinnan ska få ett respektfullt och empatiskt bemötande från polis och åklagares sida vid förhör och andra kontakter samt under rättegången. Vidare ska kvinnan i ett tidigt skede informeras om möjligheten att få stöd under rättsprocessen i form av ett målsägandebiträde, brottsofferstödjare eller skyddat boende och löpande återkoppling om vad som händer under utredningen. Men tyvärr varierar kompetens och kvalitet beträffande bemötandet i praktiken.

För att komma till rätta med de brister som bl.a. lyfts upp i Amnestys skuggrapport och i polisens rapport om mäns dödliga våld mot kvinnor anser Vänsterpartiet att det vore önskvärt att samla specialistkompetens även kring vuxna som utsatts för sexuella övergrepp och/eller våld i nära relationer med barnahus (se nedan) som modell. Där kan

förundersökningen samordnas med andra insatser för stöd eller behandling. Vi har återkommande lagt fram detta förslag sedan 2021 och det är mycket positivt att polisen nu själva kommit till samma slutsats (mot. 2021/22:455).

Fördjupad samverkan mellan olika myndigheter har prövats i t.ex. Malmö genom ”koncept Karin”. Rikspolisstyrelsen fick i uppdrag 2008 att utveckla och bygga upp en fysisk miljö som var särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor. Resultatet, koncept Karin, var en samverkansmodell mellan specialiserad polis, socialtjänst och åklagare, och bygger på samlokalisering, uppsökande verksamhet och dagliga möten med åklagare. Polisstationen målgruppsanpassades för kvinnor, män och barn som utsatts för våld, hot eller sexuella övergrepp av en närstående.⁸ Brå gjorde 2013 en utvärdering av koncept Karin liksom vilken betydelse arbetsformen har för kvaliteten och effektiviteten i arbetet mot våld i nära relationer.⁹ Av studien framgår att den modell som koncept Karin arbetade efter har flera värdefulla komponenter trots att alla behov, t.ex. långsiktigt samtalsstöd, inte kunde tillgodoses inom konceptet. Särskilt uppskattat av de berörda kvinnorna var det uppsökande stödjande arbetet, lokalerna och bemötandet. Däremot tyder studien inte på att arbetssättet per automatik leder till bättre polisutredningar. Enligt rapporten har polisverksamheten på koncept Karin präglats av täta chefsbyten, otydligt ledarskap och svårigheter att rekrytera och behålla engagerad och kompetent personal. Det hänger enligt Brå delvis också samman med att denna typ av polisutredningar är krävande och bland många poliser inte kommer högt på en rangskala över attraktiva arbetsuppgifter.

Enligt Vänsterpartiet visar detta vikten av att satsa på kompetensutveckling för och uppvärdering av all personal som arbetar med dessa typer av ärenden. En liknande typ av verksamhet finns i New York där personer som utsatts för våld i nära relationer samt könsrelaterat och sexuellt våld erbjuds hjälp och stöd vid s.k. Family justice centers. Brottsoffer och deras barn kan bl.a. få hjälp med säkerhetsåtgärder, att söka bidrag och skyddat boende, rådgivning gällande psykisk hälsa, jobbsökarverksamhet och rättsliga åtgärder som kontakt med polis och åklagare. Det går även att få hjälp med civilrättsliga mål som skilsmässa, vårdnadsfrågor och underhåll till barn samt immigrationsärenden.¹⁰

⁸ Såvitt vi förstår har koncept Karin uppgått i Kriscentrum Malmö: <https://malmo.se/Bo-och-leva/Stod-och-omsorg/Vald-och-hot/Vald-i-nara-relationer-och-hedersfortryck/Har-kan-du-fa-hjalp/Kriscentrum-Malmo-samtalsmottagningen.html>

⁹ Brottsförebyggande rådet. Utvärdering av koncept Karin. En samverkansmodell i Malmö för personer som utsatts för våld i nära relationer. Rapport 2013:8.

¹⁰ <https://www.nyc.gov/site/ocdv/programs/family-justice-centers.page>

Vi anser att det vore värdefullt att utveckla en samverkansmodell för stöd till vuxna som skulle kunna spridas till fler delar av landet. Koncept Karin och Family justice centers är exempel som vi menar skulle kunna fungera som en utgångspunkt för detta arbete.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att samla specialistkompetens på särskilda stödcenter för vuxna som utsatts för sexualbrott och våld i nära relationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2.3 Likvärdiga barnahus i hela landet

I dag finns barnahus på ett trettiotal platser i landet. Där samverkar polis, socialtjänst och hälso- och sjukvård m.fl. aktörer för att hjälpa barn som misstänks ha varit utsatta för brott. Vänsterpartiet anser att det så långt det är möjligt ska undvikas att ett barn slussas runt mellan flera olika myndigheter och att barnet inte ska behöva upprepa sin historia för flera olika personer. Barnahus är ett bra exempel på en trygg och barnvänlig miljö där barn som misstänks vara utsatta för övergrepp är i centrum för utredningsprocessen. I barnahus samordnas specialkompetenser för skydd, utredning och behandling barncentrerat och under ett och samma tak i barnvänliga lokaler, vilket internationellt betraktas som ”best practice”. Det är ytterst viktigt att alla barn som behöver det får tillgång till den verksamheten och att insatserna håller lika god kvalitet och är likvärdiga över hela landet. Detta är viktigt också för att berörda professioner ska kunna samordna sina insatser till nytta för såväl barnet som rättsutredningen.

Utredningen SOU 2019:32 konstaterade att tillgången till och innehållet i de olika barnahusens verksamhet varierar, vilket är problematiskt eftersom alla barn har rätt till likvärdigt stöd och likvärdiga myndighetsinsatser. Utredningen ser därför behov av att se över om det bör införas en central reglering eller styrning av barnahusens verksamhet i syfte att öka likvärdigheten. Länsstyrelsen i Stockholm skriver i sitt remissvar på utredningen att det saknas möjlighet att föra statistik för jämförelse och utveckling av barnahusverksamheten som helhet då information från respektive samverkanspart saknas eller är bristfällig och statistik mellan myndigheter inte går att samköra. Barnahusen saknar därmed möjlighet att utvärdera sina verksamheter. Länsstyrelsen i Stockholms län anser därför att författningsändringar kan vara nödvändiga samt att det vore önskvärt med en ansvarig myndighet för att åtgärda bristen på nationell styrning, samordning och uppföljning.

Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) administrerar det s.k. Barnahusnätverket som startades 2008 på initiativ av Rädda Barnen i Stockholm.¹¹ Nätverket består av samtliga barnahus i Sverige och personal som är knutna till respektive barnahus som t.ex. polis, åklagare, läkare och socialsekreterare. Barnafrids utvärdering av samtliga barnahus 2018/2019 konstaterade bl.a. att det saknas nationell styrning som slår fast att barn som misstänks vara utsatta för brott ska utredas i en barnvänlig miljö där berörda myndigheter samlas och samverkar under ett tak och där brottsutredning, skydd samt fysisk och psykisk hälsa beaktas. Vidare konstaterades att det saknas en nationell samordning och styrning av verksamheten i barnahus, varför Barnafrid föreslår att en nationell handlingsplan utarbetas för att likrikta barnahusens arbete.

Riksdagen har lämnat tillkännagivanden till regeringen om att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet. Den förra regeringen gav en utredare i uppdrag att lämna förslag på en strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2021:29, dir. 2022:17). Vänsterpartiet välkomnade detta då vi tidigare föreslagit både en nationell handlingsplan för barnahusen och att regeringen ska utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess samt stöd- och skyddsåtgärder bättre kan tillgodoses (mot. 2017/18:3605, mot. 2021/22:455, mot. 2022/23:1217). Utredaren presenterade ett betänkande SOU 2022:70 i januari 2023.¹² Utredningen konstaterar att de krav som redan ställs på aktörerna vad gäller samverkan och barnahus är betydelsefulla men otillräckliga. Enligt utredningen har barnen i 247 av landets 290 kommuner tillgång till ett barnahus. Det saknas däremot tillgång till barnahus för barn som bor i Blekinge, norra Kalmar län, Norrtälje kommun, vissa delar av Skåne samt i stora delar av norra Sverige. Utredningen konstaterar vidare att det finns en rad brister framför allt när det gäller kunskap om barn som är våldsutsatta, frågor som rör bemötande, stöd och förhörsteknik. Enligt utredningen finns det även brister i uppföljningen av barnahus bl.a. beroende på att det saknas en nationell samordning. Utredningen bedömer sammanfattningsvis att det finns flera områden där det behövs förändringar och förbättringar. Förutom att alla barn i hela landet behöver ha tillgång till barnahus behöver de yrkesverksammas kunskapsnivå om våldsutsatthet och barnets rättigheter höjas. Vidare behöver de personer som förhör barn ha särskild kompetens och metoden

¹¹ <https://liu.se/forskning/barnafrid/natverk/natverkbarnahus>

¹² SOU 2022:70, En uppväxt fri från våld. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.

för barnförhör bör utvecklas. Enligt utredningen behövs det också en förstärkt lagstiftning för att tydliggöra de samverkande parternas ansvar. Även riktlinjerna som styr barnahus behöver vidareutvecklas. I det arbetet bör följande områden särskilt beaktas: samråd, information till barn och vårdnadshavare, medhörning, medicinsk undersökning, stöd och behandling, dokumentation, hantering av parallella utredningar och utvärdering och uppföljning. Arbetet med att utveckla riktlinjerna för samverkan i barnahus bör utredas och tas fram nära de aktörer som är närmast berörda, dvs. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen. Det behövs även en aktör som står för nationell samordning, stöd och uppföljning av barnahus.

Utredningen SOU 2022:70 har varit ute på remiss. Stockholms universitet tar i sitt remissvar upp det faktum att Sverige till skillnad från Norge och Danmark inte har ett nationellt krav på tillgång till barnahus för alla våldsutsatta barn. Stockholms universitet anser att en barnahuslag bör antas, i syfte att ge likvärdighet i tillgång till inte minst återhämtning och behandling över hela landet. I glesbygd kan det finnas skäl till lokala anpassningar som mobila enheter. Vidare bör, enligt Stockholms universitet, en utformning av ett utökat uppdrag för barnahus utredas.

I juli 2025 gav regeringen glädjande nog, Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell plan för samordning av barnahusverksamheterna i Sverige. Syftet är att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett förutsättningar eller var i landet de bor. Brottsoffermyndigheten ska också stödja och följa utvecklingen av samverkan avseende våldsutsatta barn som deltar i en brottsutredning. Detta är mycket positivt och vi avstår därför från att lägga fram ett konkret yrkande om barnahusen i detta sammanhang.

2.4 Samtyckeslagstiftningen

Sedan den 1 juli 2018 bygger lagstiftningen om våldtäkt på avsaknad av frivillighet, i stället för förekomsten av våld, hot eller en särskilt utsatt situation. I korta drag innebär det att sex där den ena parten inte medverkar frivilligt är en våldtäkt (prop. 2017/18:177). Vänsterpartiet stod bakom den s.k. samtyckeslagen. Vi hade sedan länge drivit kravet om att sexualbrottslagstiftningen ska baseras på samtycke i stället för att det ska ha förekommit våld, hot eller ett otillbörligt utnyttjande av att offret befunnit sig i en särskilt utsatt situation för att en gärning ska betecknas som våldtäkt. Det var en stor feministisk seger när riksdagen röstade ja till samtyckeslagen.

Statistik från Åklagarmyndigheten 2023 visar att det i snitt väcks ca 500 fler åtal för våldtäkt per år över hela landet jämfört med hur det såg ut innan samtyckeslagen började gälla.¹³ Även en tidigare utvärdering från Brå visar att lagändringarna fått positiva effekter genom en rad åtal och domar för handlingar som inte hade varit straffbara med den äldre lagstiftningen.¹⁴

Dock är det tydligt att samtyckeslagen påverkar domarnas arbete både för att den är relativt ny och juridiskt tekniskt komplicerad. Detta visar både en tidigare granskning av Expressen¹⁵ och den uppföljning som Brå publicerade 2025.¹⁶ Brås övergripande bedömning är fortfarande att de nya reglerna fungerar väl i de flesta fall där någon fälls för uppsåtlig våldtäkt. Även de friande domarna framstår enligt Brå som rimliga utifrån vad rätten funnit styrkt. Lagändringarna har lett till ett starkare rättsskydd för dem som utsatts för en sexuell handling utan sin fria vilja. Ändringarna ger också en tydlig signal från samhällets sida om att allt sex ska vara frivilligt. Men liksom i den första uppföljningen är Brås bild att det nya brottet oaktsam våldtäkt är svårtillämpat och medför rättssäkerhetsproblem.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att följa upp samtyckeslagen även fortsättningsvis och vidta de åtgärder som behövs bl.a. för att tillämpningen ska vara rättssäker. Brå har t.ex. föreslagit att domare behöver fortbildas om vad oaktsam våldtäkt innebär, så att bestämmelsen blir tolkad så enhetligt som möjligt i enlighet med lagstiftarens intentioner och inte överanvänds som en kompromiss i fall där det är oklart vad som faktiskt hänt. Brå påtalar även behovet av mer forskning och fortsatta samhällsinsatser för att nå ut med både lagens budskap och lagens gränser.

Regeringen bör ta initiativ till att samtliga aktörer inom rättsväsendet får relevant fortbildning gällande samtyckeslagstiftningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

¹³ Åklagarmyndigheten. Fler åtal för våldtäkt med sexualbrottslag som bygger på frivillighet, 2023-07-07.

¹⁴ Brottsförebyggande rådet. Den nya samtyckeslagen i praktiken. En uppföljning av 2018 års förändringar av lagreglerna rörande våldtäkt, Rapport 2020:6.

¹⁵ ”Sprickan i samtyckeslagen. Så olika bedöms våldtäktsfall”. Expressen 2024-05-20.

¹⁶ Brottsförebyggande rådet. Samtyckeslagens tillämpning och konsekvenser. En förnyad uppföljning av 2018 års förändringar i svensk våldtäktslagstiftning, Rapport 2025:3.

3 Eftervåldet

För många kvinnor som har utsatts för våld i en nära relation fortsätter våldet trots att de har lämnat sina våldsutövande män, s.k. eftervåld. Efter att kvinnan lämnat mannen skiftar våldet ofta form och fortsätter utövas under en längre tid i form av psykiskt och ekonomiskt våld. Även män som inte varit lika fysiskt våldsamma under relationen kan yttra dödshot och våldtäktshot och på andra vis bete sig skrämmande i samband med separationen. Kvinnan kan också utsättas för ”bestraffningar” eller ”smutskastningskampanjer”. Om gemensamma barn finns utnyttjar våldsutövaren dessa och samhällets system och myndigheter för att fortsätta ha kvar makt och kontroll över den våldsutsatta kvinnans liv.¹⁷ Vissa mäns eftervåld är så pass allvarligt att kvinnan och barnen måste leva gömda.

3.1 Översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn med skyddad identitet

I Sverige lever ca 15 000 kvinnor och 10 000 män med sekretessmarkering eller skyddad folkbokföring. I en enkätundersökning till vuxna personer med skyddade personuppgifter som Skatteverket genomförde 2022 uppgav drygt 40 procent att de hade skyddsskäl p.g.a. hot och våld i nära relation och knappt en tiondel p.g.a. hedersrelaterat hot och våld. Många av de problem som drabbar våldsutsatta kvinnor och barn är komplexa. Detta gäller särskilt för de kvinnor och barn som tvingas leva under skyddad identitet. Inte sällan uppstår en rad problem i vardagslivet för dessa kvinnor som måste fly från närstående våldsamma män. Det kan handla om att kvinnan ofta får förseningsavgifter då räkningarna kommer till hennes adress för sent eftersom posten vidarebefordras via Skatteverket. Det kan vara problem med att ha bank-id för att bankerna inte kan hantera kvinnornas personuppgifter på ett tillfredsställande sätt och därmed inte garanterar deras säkerhet. Redan att använda kreditkort kan innebära risk att ”avslöjas”. För att få teckna hemförsäkring kräver försäkringsbolagen att kvinnan uppger sin faktiska adress, alltså inte sin kvarskrivningsadress som är ett skattekontor. Kvinnor med skyddad identitet tar alltså risken att lämna ut sin fysiska adress om de skaffar hemförsäkring, vilket Skatteverket avråder ifrån. Detta är bara några exempel på

¹⁷ Kjellberg, Josefin. Fri från (efter) våldet?: Om partnervåldsutsatta kvinnors motstånd, uppbrott och stödbehov. Uppsala universitet, Humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för socialt arbete, 2023.

problem, fler tillkommer om kvinnan har barn tillsammans med den våldsamme mannen.

En rapport från Jämställdhetsmyndigheten bekräftar de problem som Vänsterpartiet uppmärksammat sedan länge (se t.ex. mot. 2007/08:Ju392, mot. 2012/13:Ju219, mot. 2021/22:2599).¹⁸ Av Jämställdhetsmyndighetens rapport framgår att kvinnors och barns hela livssituation försvåras av att leva med skyddade personuppgifter. Vardagliga situationer kan vara svåra att hantera och innebära säkerhetsrisker. Att inte kunna uppge sina personuppgifter gör det svårt och ibland omöjligt att få tillgång till samhällets service. Kvinnor som lever med skyddade personuppgifter får inte tillgång till hälso- och sjukvård på samma sätt som tidigare. De intervjuade kvinnorna berättar t.ex. om uteblivna kallelser till mammografi och cellprovtagning och svårigheter att boka vaccination mot covid-19. Det ekonomiska våldet är omfattande och fortsätter även efter uppbrottet från våldsutövaren och efter att skyddade personuppgifter beviljats. Förutom att hela livssituationen försvåras är det dyrt att leva med skyddade personuppgifter. Flera av kvinnorna kan inte arbeta heltid p.g.a. skador som orsakats av våldsutövaren, ändå har flera av kvinnorna nekats sjukpenning. Det är också kostsamt att vid flera tillfällen tvingas flytta. Bristen på stadigvarande boende till kvinnor som lever med skyddade personuppgifter är ett allvarligt problem.

Digitaliseringen har medfört att våldsamma män kan spåra och övervaka kvinnor som lever i skyddade boenden med hjälp av GPS-sändare, airtags och annan övervakningsteknik. Det digitala våldet är en del av det psykiska våld som drabbar kvinnor, både i en våldsam relation och när relationen är avslutad. DN har gått igenom ett tiotal domar och åtal där positionsspårning har använts. I vissa fall har personer, mestadels kvinnor, spårats till skyddat boende på hemlig adress. Flera av domarna gäller systematisk förföljelse och trakasserier, där den tekniska spårningen är en del. Exempelvis dömdes en man i Umeå 2022 för ofredande, barnfridsbrott, olaga förföljelse och två fall av olaga hot. Bland annat för att ha monterat en GPS-sändare på kvinnans bil.¹⁹ Positivt är att otillbörlig övervakning kan ligga till grund för kontaktförbud sedan 1 juli 2025 (prop. 2024/25:123). Men mycket mer behöver göras för att förbättra situationen.

Riksrevisionen bedömer i en rapport från 2024 att många personer som lever med skyddade personuppgifter får sina personuppgifter röjda. Bristande kunskap om

¹⁸ Jämställdhetsmyndigheten, Skyddade personuppgifter – Oskyddade personer. Rapport 2022:10.

¹⁹ ”Apples spårare används för att förfölja kvinnor”. DN 2023-07-17.

skyddade personuppgifter hos anställda vid statliga myndigheter är en orsak till att skyddade personuppgifter röjs. Myndigheter som uppgett till Riksrevisionen att hanteringen av skyddade personuppgifter har brustit angav att den mänskliga faktorn, dvs. att en anställd har begått ett misstag, är den vanligaste anledningen. Riksrevisionen menar vidare att granskningen tyder på att regeringen inte har tagit tillräckliga initiativ för att motverka att skyddade personuppgifter röjs. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att fullfölja initiativet att reglera Skatteverkets arbete med att förmedla post till personer med skyddade personuppgifter, genom att ge Skatteverket befogenhet att undersöka och kontrollera brev och försändelser som myndigheten förmedlar till personer med skyddade personuppgifter och begränsa vilken typ av post Skatteverket ska förmedla till personer med skyddade personuppgifter. Vidare rekommenderas regeringen att följa upp myndigheternas arbete med skyddade personuppgifter i den löpande myndighetsstyrningen.²⁰

Även Jämställdhetsmyndighetens djupintervjuer med gömda kvinnor²¹ visar att myndigheterna brister. 63 av de 86 gömda kvinnorna i studien fick sina skyddade uppgifter röjda. För det mesta var det en person vid domstolen, skolan, polisen, socialtjänsten, på Skatteverket eller på någon annan myndighet som läckte information om var de fanns. Varannan kvinna tvingades någon gång att lämna sitt hem för att hon röjts, många mer än en gång, en av dem sju gånger. Nästan alla de 86 kvinnorna i studien hade barn. Barnen hörde och såg mamma utsättas för våld, några barn försökte ingripa. Tjugofyra barn var efter domstolsbeslut tvungna att ha umgänge med den pappa som var orsaken till att de levde gömda.

Vänsterpartiet anser att den komplexa problembild som drabbar kvinnor och barn som lever gömda måste ses över och leda till konkreta åtgärder. Därför är det positivt att regeringen har gett Jämställdhetsmyndigheten i fortsatt uppdrag att samordna och följa upp myndigheters arbete med skyddade personuppgifter. Myndigheten ska även verka för ökad kunskap genom att sprida de kunskapsmaterial som tagits fram till berörda målgrupper i syfte att se till att skyddade personuppgifter inte röjs. Uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2027. Detta är en bra början men inte tillräckligt.

Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av livsvillkoren för de kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

²⁰ Riksrevisionen. Statens skydd av hotade personer – brister i omfattning och effektivitet, RiR 2024:1.

²¹ Jämställdhetsmyndigheten, 86 gömda kvinnor och deras 128 barn. Djupintervjuer med kvinnor som inte kan synas men vill bli hörda. 2022.

3.2 Ekonomiskt våld

Ekonomiskt våld är en form av våld i nära relation som innebär att ta makt över och kontrollera en annan persons ekonomi, eller att på olika sätt utnyttja och förstöra dennes tillgångar. Ekonomiskt våld förekommer i relationer men är även ofta en del av eftervåldet. Ekonomiskt våld som våldsform erkänns av bl.a. FN och Europarådet som en form av könsbaserat våld med allvarliga och långvariga konsekvenser. Enligt en studie som har undersökt ekonomiskt våld i ett svenskt perspektiv fördubblas risken att utsättas av att bli mamma. I Sverige är exploatering; att tvingas ta lån, signera kontrakt etc. den vanligaste formen av ekonomiskt våld.²² Trots det förekommer inte begreppet ekonomiskt våld i dag i den svenska lagstiftningen.

Riksrevisionen har granskat statens arbete mot ekonomiskt våld i nära relationer. Granskningen visar att det finns väsentliga brister i statens arbete och att regeringen inte i tillräcklig utsträckning har uppmärksammat problemen med ekonomiskt våld i nära relationer. Vidare har regeringen enligt Riksrevisionen inte systematiskt följt upp behovet av lagstiftningsåtgärder, trots att det finns regelverk som underlättar utövandet av ekonomiskt våld och ger otillräckligt skydd mot utsatthet. Riksrevisionen rekommenderar bl.a. att regeringen kartlägger behovet av och lämnar förslag på lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att motverka ekonomiskt våld och mildra dess konsekvenser för utsatta.²³

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Konsumentverket, Pensionsmyndigheten och Statens servicecenter har fått i uppdrag att sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relationer (A2024/00777). Jämställdhetsmyndigheten ansvarar för att samordna uppdraget, sprida kunskap om fungerande metoder och arbetssätt samt analysera och vid behov föreslå åtgärder för att förbättra stödet och skyddet för personer som utsätts för ekonomiskt våld. Uppdraget ska slutredovisas senast den 26 februari 2026. Vissa former av ekonomiskt våld föreslås även ingå i den kommande kriminaliseringen av psykiskt våld som regeringen presenterat i ett utkast till lagrådsremiss. Detta är enligt Vänsterpartiet en bra början. Vi

²² Bruno, Ekbrand, Strid, Men's Economic Abuse Toward Women in Sweden: Findings From a National Survey. 2024.

²³ Riksrevisionen, Granskningsrapport Statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer. RiR 2025:6.

kommer noga att följa arbetet med frågan framöver och vid behov återkomma med förslag till åtgärder.

3.3 Rättsprocesser som en del av eftervåldet

I syfte att trakassera kvinnan kan våldsutövaren även initiera eller förhåla rättsprocesser av olika slag. Det kan handla om tvister kring vårdnad, boende och umgänge för barnen eller ekonomiska frågor som bodelning, med anknytning till skilsmässan. I praktiken kan rättsprocesser också användas av våldsutövaren som ett sätt att kringgå kontaktförbud.

Grundläggande inom svensk rätt är att alla har rätt att få sin sak prövad och att avgörandet i princip ska ske efter en huvudförhandling inför rätten. Enligt Europakonventionens artikel 6.1 är var och en, vid prövning av hens civila rättigheter och skyldigheter, berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Om ett mål är uppenbart ogrundat finns dock vissa möjligheter för rätten att ogilla det direkt utan huvudförhandling. För domstolen kan det dock vara svårt att bedöma om talan ska anses obefogad eller inte. Om en tvist avgjorts genom lagakraftvunnen dom är huvudregeln att samma sak inte får tas upp igen i en ny process. Detta gäller dock inte tvister om vårdnad, boende och umgänge eftersom det måste vara möjligt att pröva nya omständigheter utifrån vad som är bäst för barnet. Vidare har domstolen ett utredningsansvar i vårdnadsmål vilket innebär att saken kan behöva tas upp till prövning igen av den orsaken.

Vänsterpartiet anser att detta i grunden är en bra lösning eftersom barnets bästa alltid ska vara i fokus när det gäller vårdnad, boende och umgänge. Problemet som vi och t.ex. kvinnojourer ofta ser är att vissa män sätter i system att driva processer kring dessa frågor utan någon objektiv grund. Dessvärre är det inte känt hur omfattande problemet är. Detta behöver som ett första steg klarläggas. I ett andra steg bör eventuella lagändringar i syfte att begränsa möjligheterna att driva okynnesprocesser i dessa frågor noga utredas.

Vänsterpartiet anser även att bestämmelsen om betänketid vid äktenskapsskillnad riskerar att utsätta kvinnor och barn för ett onödigt lidande. Betänketiden drar ut på processen, och människor tvingas stanna kvar i oönskade relationer. Kvinnor som utsätts för våld i hemmet befinner sig ofta i en särskilt svår situation, och för de kvinnor och barn som utsätts för våld i äktenskapet kan den nuvarande betänketiden rent av vara livshotande. Vänsterpartiet anser att det är problematiskt att dessa kvinnor tvingas att

uthärda betänketid innan ett destruktivt äktenskap kan avslutas. Vi vill därför att kravet på betänketid vid äktenskapsskillnad tas bort.

I motion 2025/26:V520 finns flera förslag för att förbättra situationen för barn i tvister om vårdnad, boende och umgänge.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över hur vanligt förekommande det är att initiera ogrundade processer i syfte att trakassera sin motpart i mål om vårdnad, boende och umgänge. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Stärk skyddet för kvinnor och barn som utsatts för mäns våld

4.1 Trygghetsteam för våldsutsatta kvinnor

Den mest kritiska tiden för en kvinna som utsätts för en mans våld är när hon beslutar sig för att lämna mannen liksom tiden efter uppbrottet. Det är då kvinnan behöver mest hjälp för att inte återigen bli utsatt för misshandel eller i värsta fall dödad. Hon behöver t.ex. skydd när hon ska lämna den gemensamma bostaden, hjälp att snabbt hitta en ny bostad och att få kontaktförbud med elektronisk övervakning/fotboja. En ännu viktigare insats skulle vara stöd för henne att kunna och våga bo kvar, medan han måste flytta. Har kvinnan barn så tillkommer behov av insatser för att hon också ska orka med sin föräldraroll liksom riktade insatser till barnen.

Vänsterpartiet föreslår inrättandet av en enhet, ett trygghetsteam från socialtjänsten och polisen som ska jobba efter en konkret handlingsplan för den utsatta kvinnan. Teamet ska se till att polisen hjälper henne att lämna bostaden, att kommunen har en bostadslösning som är långsiktig, kombinerat med redan beslutat kontaktförbud av åklagaren. Polisen ska också få särskilt uppdrag att bevaka att kvinnan är trygg.

Regeringen bör ta initiativ till en utveckling av lokala trygghetsteam i syfte att stärka skyddet för kvinnor som utsatts för mäns våld. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Intimate Partner Violence Intervention (IPVI) Trygg relation fri från våld

Sedan augusti 2021 är det obligatoriskt för alla kommuner att verka för att män som utövar våld mot en närstående ska sluta med det (prop. 2020/21:163). Dessvärre har

flera små kommuner svårt att få ihop ekonomin och att hitta kompetent personal. Dessutom saknas ett nationellt kunskapscenter och evidens om vilken hjälp som faktiskt kan fungera. När det gäller behandlingsinsatser till våldsutövare vill Vänsterpartiet särskilt påtala vikten av att de har sin grund i forskning, kunskap och beprövad erfarenhet samt att insatserna systematiskt följs upp. Det är också viktigt att mäns våld mot kvinnor alltid främst ses och hanteras som en brottslig handling som primärt ska straffas. Insatser till våldsutövare får aldrig ske på bekostnad av säkerhet, skydd och stöd till våldsutsatta. Vidare ser vi en fara i att våldsutövare i dagens debatt ofta beskrivs som personer med beroendeproblematik eller psykisk sjukdom eftersom det riskerar att förflytta fokus från det strukturella perspektivet som måste tas i beaktande när det gäller våldet. Risker är stor att mannens kvinnoförakt och våldsamhet består också efter att hans drogberoende eller psykiska problematik har upphört.

I Malmö pågick Projekt Trygg relation – fri från våld 2023–2024. Projektet är ett samarbete mellan socialtjänsten, polisen och frivården i Malmö. Likt satsningen Sluta skjut sätter “Trygg relation – fri från våld” fokus och press på den som utövar våld. Syftet är att öka tryggheten för den utsatta partnern med ett ökat fokus på att erbjuda stöd och vidta åtgärder mot den våldsutövande personen för att våldet ska upphöra.

Intimate Partner Violence Intervention (IPVI) är en amerikansk brottsförebyggande metod. Den har sitt ursprung i National Network for Safe Communities (NNSC), samma organisation som ligger bakom Sluta skjut. IPVI implementerades första gången som ett pilotprojekt 2009 i High Point, USA. Strategin är inspirerad av arbetet mot gängkriminalitet och bygger teoretiskt på fokuserad avskräckning samt flyttar fokus och ansvar från brottsoffret till förövaren. IPVI har haft viss framgång i framför allt en amerikansk kontext och identifieras av Brottsförebyggande rådet (Brå rapport 2017:13) som en strategi som verkar lovande. Malmö är den första staden i Europa som genomför IPVI under namnet Trygg relation – fri från våld. Projektet gick in i skarpt läge i februari 2024. Polisen i Malmö ska nu inte bara hålla förhör, säkra teknisk bevisning och gripa de som misstänks för allvarligt våld mot sin partner. På plats ska polisen också se till att både misstänkt och den som är utsatt för brott får information om den hjälp som finns att få från socialtjänst och polis. Utifrån polisanmälningar som kommer in avgör polisens analytiker, vilka personer som ska bli föremål för extra fokus från polisen, socialtjänsten och frivården. Under testperioderna har alla tre myndigheter jobbat aktivt med inkommande ärenden och delat information för att sätta in rätt insats

för varje individ. Projektet är nu under utvärdering av en forskargrupp på Malmö Universitet.²⁴

Regeringen bör ta initiativ till utveckling av ett nationellt program baserat på Intimate Partner Violence Prevention (IPVI) i syfte att skydda utsatta kvinnor och barn mot våldsamma män. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Polisens uppsökande verksamhet riktad mot våldsamma män

Polisens nationella operation Beta inleddes 2023 och är en del av polisens satsning mot mäns våld mot kvinnor. Polisens kartläggning av våldsamma män sätter fokus på våldsutövarna och särskilt de högriskindivider som riskerar att begå grovt, systematiskt och i värsta fall dödligt våld mot sin partner. Syftet är att utveckla och etablera nya arbetssätt inom hela Polismyndigheten för att reducera grovt och dödligt våld riktat mot kvinnor. Samtidigt stärks arbetet med initiala utredningsåtgärder för bättre utredningar och ökad lagföring.

Utgångspunkten för polisens kartläggning är kunskap om riskhöjande faktorer som baseras på forskning om dödligt partnervåld. Exempel på riskfaktorer är kontrollerande beteende, strypvåld och uttalad rädsla hos målsäganden, samt psykisk ohälsa, uttalat hot om suicid, graviditet, missbruk och historik av våldsbrottslighet. Separation kan i vissa fall vara en trigger som förstärker andra riskfaktorer och får våldet att eskalera. I kartläggningen görs en bedömning av de riskhöjande faktorerna. Nästa steg är att vidta operativa åtgärder och riskreducerande insatser för att förhindra och förebygga våldet.

Polisen har identifierat drygt 300 individer som löper ökad risk att begå grova våldsbrott eller mord i relation. Arbetet är under utveckling och polisen uppdaterar sin lägesbild löpande. Dokumentet har skickats ut till ett antal personer i alla polisregioner. Sammanställningen har dels till syfte att polisen ska kunna agera snabbare och mer kraftfullt när en flaggad person misstänks för nya brott. Utifrån informationen som samlats in kan polisen också göra hembesök hos männen som finns med på listan.

Vänsterpartiet anser att det är ett stort problem att serievåldtäktsmän som t.ex. spökmannen och Nytorgs mannen kommer ut efter sina fängelsestraff och fortsätter att begå våldtäkter. Även om serievåldtäktsmän är ovanliga i Sverige och återfallsfrekvensen för sexualbrott i själva verket är lägre än för andra brott så kan en ensam seriegärningsman orsaka mycket stor skada för många brottsoffer och en stor

²⁴ <https://mau.se/forskning/projekt/utvardering-av-implementering-av-intimate-partner-violence-intervention-ipvi-i-malmo/>

rädsla hos allmänheten. Att män upprepade gånger misshandlar kvinnor i parrelationer är vanligare och mörkertalet är stort. Siffror från Kriminalvården visar att 1 av 10 klienter med en bedömd risk för återfall i partnervåld dömdes på nytt för våld som inträffat inom två år. När kvinnor misshandlas till döds så har ofta mannen utövat våld mot kvinnan under en längre tid dessförinnan utan att samhället förmått att sätta stopp för det. Problematiken med mäns återfall i våld och/eller sexuella övergrepp mot kvinnor måste hanteras på ett sätt som både stärker kvinnors rätt att inte utsättas för våld och samhällsskyddet. Vänsterpartiet anser att operation Beta är ett bra första steg för att punktmarkera den aktuella kategorin av våldsamma högriskmän. Arbetet behöver dock utvecklas och permanentas. Vi är inte främmande för att på sikt införa fler repressiva inslag i syfte att kontrollera målgruppen och skydda kvinnor och flickor från övergrepp.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att utveckla och permanenta arbetet med att punktmarkera våldsamma högriskmän. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4 Ett strikt ansvar när det gäller barns ålder

I dag finns ett oaktsamhetsrekvisit i brottsbalken som innebär att förövare endast kan dömas för sexualbrott mot barn om de förstått eller borde ha förstått hur gammal barnet var. Det innebär att barn med en längre gången pubertetsutveckling har ett sämre skydd av lagstiftningen. Detta får stora konsekvenser i synnerhet för barn mellan 15 och 17 år som utsätts för sexualbrott eller utnyttjas genom köp av sexuell handling (6 kap. 13 § BrB). Bestämmelsen ändrades 2018 därför att barns kroppsutveckling blivit central för domstolarnas bedömningar, vilket ledde till en oenhetlig rättstillämpning och ett bristfälligt skydd. Dock undantas fortfarande barn som ser ut att klart ha passerat åldersgränsen från skyddet, vilket slår hårt särskilt mot flickor. För en rimlig lagstiftning krävs ett fullständigt avsteg från kroppsutveckling som relevant omständighet. Vänsterpartiet anser att det är orimligt att barn på grund av sin kroppsliga mognadsutveckling fråntas ett godtagbart skydd för sin sexuella integritet.

I utredning SOU 2023:80 görs dock bedömningen att domstolarnas tillämpning av 6 kap. 13 § BrB har förändrats på det sätt som avsågs med lagändringen 2018 (jfr prop. 2017/18:177). Bedömningarna är, enligt utredningen, mer enhetliga och domstolarna utgår inte längre från att det krävs någon kvalificerad form av oaktsamhet. Utredningen menar också att domstolarna lägger mindre vikt vid barnets kroppsutveckling och gör en mer allsidig oaktsamhetsbedömning än tidigare. De beskrivna förändringarna har

enligt utredningen stärkt barns straffrättsliga skydd mot sexuella kränkningar vid oaktsamhet hos gärningspersonen i fråga om barnets ålder (SOU 2023:80 s. 116–120). Utredningen, och sedan regeringen, lade därför inte fram något förslag på området (prop. 2024/25:124).

Barnombudsmannen (BO) skriver i sitt remissvar att de instämmer med utredningen i att domstolarna lägger mindre vikt vid barnets kroppsutveckling och gör en mer allsidig oaktsamhetsbedömning än tidigare, samt att de tilltalade oftare bedöms ha varit oaktsamma. BO konstaterar dock att rättspraxis fortfarande innebär ett mer begränsat skydd för fullt pubertetsutvecklade barn och barn under 15 år som ser äldre ut än andra i samma ålder. Enligt barnkonventionen, det fakultativa protokollet samt Lanzarote-konventionen ska alla barn under 18 år erbjudas skydd mot sexualbrott utan diskriminering. Barnrätten gör därmed inte skillnad mellan barn på grund av pubertetsutveckling. Barnrättskommittén har tidigare kritiserat Sverige för att det straffrättsliga skyddet är svagare för pubertetsutvecklade barn.

Vänsterpartiet anser att det är positivt att utvecklingen kring domstolens oaktsamhetsbedömningar går åt rätt håll men instämmer i BO:s synpunkter.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär ett strikt ansvar när det gäller barns ålder vid sexualbrott. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Sexköpslagstiftningen och människohandel för sexuella ändamål

All prostitution, både den nationella och den globala över landsgränserna, är beroende av mäns efterfrågan. Det är män som upprätthåller och stimulerar efterfrågan på sexuella handlingar. Detta oavsett om den som säljer sex är kvinna, man, transperson eller icke-binär. Att kvinnor köper sex av män är mer ovanligt även om det förekommer. Det beror på den rådande könsmaktsordningen där män är överordnade och kvinnor underordnade. En sådan kontext ger män rätt att utnyttja och exploatera kvinnors kroppar. Budskapet är att andra människors kroppar är en handelsvara för mäns sexualitet, som det står dem fritt att köpa, förbruka och göra sig av med. På så sätt blir prostitutionen en del av mäns sexualiserade våld mot kvinnor. Sexhandeln är en bred samhällsfråga som påverkar relationerna mellan alla män och kvinnor, inte bara de personer som är i prostitution eller de som köper sex. Det är viktigt att komma ihåg att

såväl prostitution som pornografiproduktion ofta innebär att den som säljer sin kropp måste ställa upp på förnedrande och våldsamt sex. Flera studier visar att kvinnor i prostitution löper stor risk att utsättas för såväl fysiskt våld, i form av misshandel och sexuellt våld, som psykiskt våld.²⁵ Kvinnor verksamma inom pornografiproduktion har även ofta erfarenheter av prostitution.²⁶ Forskning från Kanada visar att dödstalet för kvinnor i prostitution var 40 gånger högre än för befolkningen i övrigt.²⁷ Enligt Europol påträffas årligen hundratals skjutna, strypta och misshandlade kvinnokroppar tillhörande kvinnor som blivit utsatta för sexslavhandel. Mäns efterfrågan på sexuella tjänster är därför ett stort samhällsproblem som måste motverkas med all kraft. Av denna anledning verkade Vänsterpartiet för och stod bakom lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster (sexcöpslagen) som trädde i kraft i Sverige 1999. Sexköpslagen synliggör maktförhållandet mellan köpare och säljare, och ger köparen straffansvaret. Numera är förbudet mot köp av sexuella tjänster infört i brottsbalken.

Enligt regeringens utvärdering av sexköpslagen har förbudet mot köp av sexuell handling varit framgångsrikt. Förbudet är ett viktigt instrument för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Utredningen betonar dock nödvändigheten av ett fortsatt och uthålligt socialt arbete för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål (SOU 2010:49). FN:s specialrapportör gällande våld mot kvinnor och flickor konstaterar att den svenska modellen har medfört att Sverige inte har några rapporterade mord utförda av sexköpare eller hallickar. Vidare har en stor andel kvinnor lyckats lämna sexhandeln med hjälp av olika stödorganisationer.²⁸

Kopplingen mellan pornografi, prostitution och trafficking måste utredas. Gränserna mellan de olika områdena har suddats ut, och det är ofta samma grupper av ekonomiskt utsatta eller på andra sätt sårbara kvinnor som utnyttjas i de olika verksamheterna. Det är t.ex. inte ovanligt att sexuella övergrepp filmas och sprids som pornografi. Vidare har gränsen mellan sexköp och porrkonsumtion luckrats upp eftersom köparen i dag kan beställa livesex online. Framför allt finns det stora ekonomiska intressen inom

²⁵ Se t.ex. Talita. Syns man inte, finns man inte. En inblick i den svenska porrindustrin, 2019, Jämställdhetsmyndigheten. Prostitution och människohandel 2021:23, Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften -våldsutsatthet som behöver synliggöras. SOU 2023:98.

²⁶ Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften -våldsutsatthet som behöver synliggöras. SOU 2023:98.

²⁷ Coalition Against Trafficking in Women (CATW), The links between prostitution and sex trafficking: A briefing handbook, 2006.

²⁸ Human Rights Council Fifty-sixth session 18 June–12 July 2024, Prostitution and violence against women and girls Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem.

pornografin vilket gör att gränserna suddas ut och sexuella övergrepp och andra former av kriminella övergrepp förekommer för att det skapar intresse och ekonomiska intäkter. En rapport om den svenska porrindustrin från organisationen Talita²⁹ visar på liknande resultat som i tidigare internationell forskning. Det är unga, ekonomiskt sårbara kvinnor som tidigare utsatts för sexualiserat våld och som lider av psykisk ohälsa som är överrepresenterade inom porrindustrin. Det är samma sårbara grupp av kvinnor som utnyttjas i prostitution.

Vänsterpartiet står bakom ett förslag från regeringen om att utvidga det straffbara området för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn till att även omfatta gärningar där gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att ett barn under 18 år på grund av psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, missbruk, gärningsmannens auktoritet eller annars med hänsyn till omständigheterna har en nedsatt förmåga att värna sin sexuella integritet. Vår förhoppning är att ändringen ska leda till att fler män som utnyttjar barn för sexköp får kännbara straff och att fler män avskräcks från att ta kontakt med barn under 18 år i syfte att köpa sex. Vi står dock fast vid vår tidigare inställning att handlingen att ge barn i åldern 15–17 år ersättning i utbyte mot sexuella handlingar i sig innebär ett utnyttjande av barnet och av att barnet befinner sig i en beroendesituation. Vi ser den nu aktuella lagändringen som en bra början men anser att den behöver utvärderas, förslagsvis efter att ha varit i kraft i tre år, för att klargöra om skyddet för barn mot sexköpare är tillräckligt starkt eller om ytterligare skärpningar krävs (mot. 2024/25:3390).

Vi har tidigare föreslagit att livesända sexköp där köparen kan påverka innehållet ska falla under sexköpslagen och att köp av ”sexuell tjänst” i stället ska benämnas ”utnyttjande av person genom köp av sexuell handling”. (mot. 2023/24:994 och mot. 2024/25:1903). Vi står därför bakom regeringens förslag om att brottsbeteckningen köp av sexuell tjänst ändras till köp av sexuell handling och att det straffbara området för det brottet och för koppleri utvidgas till att även omfatta handlingar som utförs på distans, dvs. utan fysisk kontakt (mot. 2024/25:3390).

5.1 Inför tydlig målsägandestatus vid sexköpsbrott

Samtyckeslagstiftningen (6 kap. 1–3 §§ BrB) som trädde i kraft i juli 2018 har fått till följd att den som köper sex numera kan bli dömd för oaktsam våldtäkt efter en dom från

²⁹ Talita, Syns man inte finns man inte. En inblick i den svenska porrindustrin, 2019.

Stockholms tingsrätt som senare fastställdes av Svea hovrätt. Samtyckeslagen kan därför träffa fall där den som säljer sex inte gör det av fri vilja p.g.a. trafficking eller liknande omständigheter. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet välkomnar. En studie från Brå 2022 visar dock att det är mycket ovanligt att en våldtäkt som anmälts i samband med sexköp leder till fällande dom.³⁰ Det är även en bedömningsfråga för den enskilda domstolen om en person som sålt sex ska få status som målsägande enligt bestämmelserna om köp av sexuell handling (6 kap. 11 § BrB) eller ej.

Sedan förbudet mot köp av sexuell handling infördes har straffbestämmelsen haft ett dubbelt skyddsintresse, både för allmänheten och den individuella säljaren. Det innebär att det finns en möjlighet att ge den säljande parten målsägandestatus i sexköpsbrottet. Utredningen SOU 2010:49 gjorde bedömningen att en person som utnyttjats i prostitution kan vara att anse som målsägande vid köp av sexuell handling. Frågan om huruvida den som utnyttjats ska betraktas som målsägande måste dock avgöras i varje enskilt fall. Enligt SOU 2010:49 kan frågan om den som utnyttjats i prostitution ska betraktas som målsägande eller ej inte regleras genom särskild lagstiftning annat än möjligen om 20 kap. 8 § rättegångsbalken skulle ses över. Enligt 20 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken är målsäganden den person som ett brott är begånget mot, även en annan person som blivit förnärad eller lidit skada av brottet är målsägande. Brås studie visar dock att praxis är att den som sålt sexuella handlingar hanteras som vittne. Endast en av tio personer i fullbordade brott och försöksbrott har fått målsägandestatus och då förekommer i regel andra brott i anslutning till sexköpet.³¹

Vänsterpartiet anser att den som säljer en sexuell handling ska betraktas som målsägande då köparen anmälts för brott. Den som köper sexuell handling skadar inte bara samhället utan även den som säljer sex. Om samtliga personer i prostitution ges målsägandestatus står det klart för domstolarna att samhället ser allvarigt på brottet. Vidare kommer offret för brottet att få rätt till skadestånd och kunna söka brottsskadeersättning, rätt till målsägandebiträde under förundersökning och rättegång och tillgång till andra stödinsatser för brottsoffer. Det är insatser som kan bli avgörande för att kvinnan ska kunna få hjälp från andra sociala instanser för att lämna sin utsatta position.

³⁰ Brottsförebyggande rådet. Köp av sexuella tjänster. En uppföljning av lagens tillämpning, Rapport 2022:3.

³¹ A.a.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella handlingar målsägandestatus under förundersökning och rättegång mot sexköpare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Översyn av tillämpningen av sexköpslagen

Den 1 augusti 2022 höjdes minimistraflet för köp av sexuell handling från böter till fängelse. Vänsterpartiet hade tidigare föreslagit motsvarande ändring (mot. 2020/21:395). Även om fängelse även tidigare funnits som påföljd har de flesta lagföringar för sexköp resulterat i 50 dagsböter.³² Efter lagskärpningen har dock påföljden i flera domar blivit villkorlig dom i kombination med 40 dagsböter vilket anses motsvara en månads fängelsestraff. Åklagaren kan utfärda villkorlig dom i kombination med dagsböter utan att ta ärendet vidare till rättegång. Åtal väcks först om sexköparen förnekar brott. Om han erkänner kan han alltså, som tidigare, dölja för sin omgivning att han köpt sex. Vid återfall i sexköpsbrott har dock män dömts till fängelse i en månad. Att domstolarna dömer till villkorlig dom i kombination med böter i stället för fängelse kan dels bero på att de aktuella sexköparna är tidigare ostraffade dels på att maxstraffet för sexköp ”bara” är ett års fängelse och att sexköp inte är ett s.k. artbrott, dvs. så pass samhällsfarligt att påföljden ska bestämmas till fängelse trots ett lågt straffvärde.³³ Eftersom intentionen med lagändringen var att skärpa straffet för sexköp anser vi att tillämpningen av sexköpslagen bör ses över. Syftet bör vara att se över om någon förändring behöver göras för att lagen ska leda till avsett resultat.

Regeringen bör ta initiativ till en översyn av tillämpningen av sexköpslagstiftningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Obligatorisk undervisning för sexköpsdömda

Vänsterpartiet har aktivt arbetat i EU-parlamentet med att sprida kunskap om den svenska sexköpslagen till övriga EU-länder. 2016 införde Frankrike en lag som bygger på den svenska modellen. Den franska sexköpslagen har dock även ett fokus på skydds- och stödåtgärder för de utsatta och innehåller bestämmelser som syftar till att ge kvinnor hjälp och stöd med att ta sig ur ett liv i prostitution. Åtgärderna möjliggörs genom en särskild fond som finansieras genom konfiskerad egendom från koppleriverksamhet. En

³² ”Skärpt straffskala för sexköp – men kommer fler dömas till fängelse?” Norstedts juridik, 2022-08-24.

³³ A.a.

dom för sexköp kan också innehålla krav på att den dömda ska delta i undervisning som syftar till att skapa medvetenhet om orsaker till och konsekvenser av prostitutionen.

Vänsterpartiet anser att den svenska sexköpslagen bör utvecklas så att en dom om sexköp kan innehålla villkor om att den dömda ska delta i obligatorisk undervisning om sexhandel och prostitution. Vi tror att en sådan åtgärd kan minska risken för återfall.

Regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att en dom om köp av sexuell tjänst kan innehålla villkor om obligatorisk undervisning för den dömda om sexhandelns och prostitutionens orsaker och konsekvenser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.4 Exitprogram och program för offer för sexuell exploatering

För Vänsterpartiet är det angeläget att personer som vill lämna prostitution ges möjlighet och att de får ett lika gott bemötande och tillgång till behandling i hela landet. Vi har därför tidigare föreslagit att regeringen ska ta initiativ till att utarbeta ett nationellt exitprogram för personer som vill lämna prostitution (mot. 2021/22:2591). Den dåvarande regeringen tillsatte sedan en utredning som fick i uppdrag att lämna förslag på ett exitprogram för vuxna personer som är utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt ett program för barn utsatta för sexuell exploatering och människohandel för sexuella ändamål (dir. 2022:115). I december 2023 presenterades betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97). Förslagen har remissbehandlats.

Regeringen bör därför återkomma med förslag utifrån betänkande Ut ur utsatthet (SOU 2023:97). Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5 Översyn av reglerna om människohandel

Enligt den Nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM), som är en del av Jämställdhetsmyndigheten, har myndigheterna under 2024 upptäckt fler personer som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Årsrapporten³⁴ visar också att digital sexuell exploatering blir allt vanligare. Exploateringen i thaimassagebranschen är fortsatt omfattande. Polismyndigheten bedömer att sexuell exploatering förekommer på 80 procent av landets 2000 salonger. Ofta förekommer

³⁴ Den Nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM), Jämställdhetsmyndigheten, Arbete mot prostitution och människohandel i Sverige 2024. Rapport 2025:11.

multipel exploatering, där personer både utnyttjas för sexuella ändamål och tvångsarbete. Många av de som utnyttjas är unga kvinnor från fattiga delar av Thailand. Det är vanligt att kvinnorna tvingats betala stora summor pengar till visumagenter och att de är kraftigt skuldsatta när de kommer till Sverige. Under året har det i flera regioner noterats en ökning av antalet kvinnor från Latinamerika. Framför allt från Colombia, Brasilien, Venezuela och Chile. I region Stockholm var 40 procent av de påträffade kvinnorna som utsatts för sexuell exploatering under 2024 från länder i Latinamerika. Många av dessa kvinnor har uppehållstillstånd i Spanien.

Enligt NSPM sker människohandel och exploatering allt oftare på subtila sätt. I början kan det framstå som en ömsesidig affärsmässig uppgörelse, där den utsatte lockas in i till synes riktiga ”affärsavtal”. Den utsatte kan få behålla en del av pengarna som exploateringen genererar. Det kan även handla om koppleri i form av ”agenturer” som ordnar annonsering, resa och boende. Kvinnorna kan veta om att de ska exploateras i prostitution, men de har blivit lurade och vilseledda gällande villkoren. I detta ”affärsmässiga” tillvägagångssätt förekommer det ofta att brottsoffren luras att tro att de står i skuld till förövaren för visum, transport eller levnadsomkostnader. Stora påhittade summor måste sedan betalas av genom ”arbete”. Tillvägagångssätten genererar stora summor pengar till organiserad brottslighet, samtidigt som det försvagar brottsofferperspektivet i arbetet mot människohandel.

Dessvärre visar NSPM:s årsrapport att arbetet med sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel ligger långt efter övrigt arbete mot våld. Få kommuner inkluderar frågorna i sitt arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, eller i lokala kartläggningar för det brottsförebyggande arbetet. Sverige har dessutom få fällande domar för människohandel och det finns svårigheter i rättstillämpningen. Under 2022 och 2023 kom inga fällande domar alls för människohandel i tingsrätt. Samtidigt varierar antalet anmälningar mellan olika år och polisregioner. För att brotten ska upptäckas krävs ett aktivt polisarbete och uppsökande verksamhet.

Dessvärre larmar olika organisationer om att kvinnor som utnyttjats i sexhandeln har gripits och förts till förvar av polis och sedan utvisats med hänvisning till att de utgör hot mot ordning och säkerhet i Sverige.³⁵ Förfarandet strider mot gällande regler om uppehållstillstånd för betänketid för brottsoffer som utnyttjats i prostitution. Konsekvensen blir att brottsoffren inte får någon möjlighet till upprättelse samtidigt som gärningsmännen går fria. I Tidöavtalet nämns bl.a. prostitution som en möjlig

³⁵ Se t.ex. Aftonbladet den 22 april 2025.

grund för utvisning på grund av bristande vandel. Regeringen har även gett Migrationsverket i uppdrag att skärpa kontrollerna av vandel utifrån nu rådande lagstiftning i regleringsbrev till myndigheten.

NSPM:s årsrapport visar dessutom att kunskapen om uppehållstillstånd för betänketid gällande offer för människohandel är fortsatt låg och att det finns svårigheter med tillämpningen. Antalet ansökningar är lågt i förhållande till antalet identifierade brottsoffer. Det förekommer även felaktiga ansökningar eller att olika aktörer sökt för samma individ, vilket tyder på bristande samverkan. Samtidigt har polisens tidigare återrporteringskrav gällande arbetet mot köp av sexuella handlingar strukits från myndighetens regleringsbrev.

Vänsterpartiet anser att dessa problem behöver åtgärdas. Fler brott behöver upptäckas och anmälas för att generera fler fällande domar. Polisens arbete med dessa frågor behöver prioriteras upp. Kvinnor som utnyttjats i sexhandeln ska anses som brottsoffer och få hjälp och stöd, inte dömas till utvisning. NSPM har bl.a. lyft frågan om en översyn av människohandels- och människoexploateringsbrotten och att kravet på otillbörlighet skulle behöva tas bort så att fler gärningspersoner kan dömas.

Det är mycket positivt att regeringen i juni 2025 har gett Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i uppdrag att utveckla och förbättra utredningsförmågan och säkerställa att offer för människohandel och människoexploatering får rätt stöd och skydd. I Uppdraget ingår bl.a. att myndigheterna ska öka utredningsförmågan och lagföringen av människohandels- och människoexploateringsbrott och säkerställa att offer får rätt stöd och skydd. Myndigheterna ska också öka personalens kunskap på området genom kompetensutvecklingsinsatser. Polismyndigheten ska särskilt fokusera på att identifiera och stödja offer utifrån gällande rättigheter och förstå de bakomliggande faktorerna inom människohandel och människoexploatering. Polismyndigheten ska också ta fram en årlig lägesbild på området.

Vänsterpartiet anser dock att det vore önskvärt att även se över lagstiftningen på området. Vidare behöver kraven på polisens återrportering tydliggöras. En återrportering av insatser kan med fördel göras i samband med de planerade årliga lägesbilderna.

Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av människohandels- och människoexploateringsbrotten i syfte att se om bestämmelserna har avsedd effekt och bedöma om det finns behov av lagändringar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör ge polisen i uppdrag att återrapporera sina insatser mot prostitution och människohandel för sexuell exploatering i regleringsbreven. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.6 Regionala resurscentrum mot alla former av våld

Runt om i landet finns särskilda regionkoordinatorer som yrkesverksamma eller ideellt aktiva kan kontakta. De erbjuder praktisk konsultation och vägledning i ärenden som rör människohandel. De är anställda inom socialtjänsten och utgör en del av den nationella samordningen mot prostitution och människohandel. Regionkoordinatorerna fungerar som stöd till Jämställdhetsmyndighetens nationella uppdrag som rör prostitution, människohandel för alla ändamål, människoexploatering och exploatering mot barn.

NSPM bedömer att en tydligare styrning och långsiktig finansiering av regionkoordinatorfunktionen är nödvändig enligt den översyn som genomförts under året. Möjligheten att koppla funktionen till regionala resurscentrum mot våld bör enligt NSPM ses över. Detta i syfte att utveckla en mer samlad nationell och regional samordningsstruktur för arbetet mot mäns våld mot kvinnor (inklusive prostitution och människohandel för alla ändamål, våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck).

Ett nationellt samordningscentrum mot våld med placering vid Jämställdhetsmyndigheten har nyligen föreslagits av utredningen Frihet från våld, förtryck och utnyttjande (SOU 2025:28). Syftet är att öka samordningen inom det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld.

Vänsterpartiet anser att NSPM:s förslag om regionkoordinatorer kopplade till regionala resurscentrum mot våld ligger väl i linje med den ovan nämnda utredningens förslag som syftar till en stärkt samordning.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheten att inrätta regionala resurscentrum mot mäns våld mot kvinnor, inklusive prostitution och människohandel för alla ändamål, våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.7 Produktion och konsumtion av våldspornografi

Enligt SOU 2023:98 visar studier som undersökt kopplingen mellan våld och pornografi på varierande resultat. Även i forskning som undersökt sambandet mellan pornografikonsumtion och sexuell aggressivitet varierar resultaten mellan olika studier.

Den sammantagna forskningen pekar ändå på att det finns olika former av samband men man har inte kunnat identifiera vilka faktorer som leder till vad, alltså vad som är orsak och verkan.³⁶ En studie från 2016 om porrkonsumtion och genomförda sexuellt våldsamma handlingar visar att personer som frekvent använder pornografi är mer sannolika att ha en tillåtande attityd till sexuell aggression och att utöva sexuellt våld än de som inte konsumerar pornografi alls eller gör det mycket sällan, men det går inte att avgöra om det ena orsakar det andra.³⁷ Enligt en studie finns det ett samband mellan pornografi och sexuellt aggressivt beteende för en liten grupp av män som redan har en relativt hög risk att visa sexuellt aggressivt beteende eller som har attityder som stödjer sexuellt våld. För dessa män kan pornografi bäst förstås som en katalysator, dvs. att tittandet minskar upplevelsen av sexuell aggression, medan det för andra män inte verkar ha en sådan effekt. Högkonsumenter av pornografi uppvisar också samband med bl.a. högre förekomst av psykisk ohälsa och kriminella handlingar.³⁸ Sambandet mellan pornografikonsumtion och sexuell aggression är även starkare hos pojkar med en frekvent pornografikonsumtion.³⁹ Barnombudsmannen har på den tidigare regeringens uppdrag kartlagt befintlig kunskap såväl från forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar, eller exponeras för, pornografi och hur det påverkar barns och ungas hälsa och relationer. Den bild som presenteras i forskningsöversikten pekar på att det finns komplexa samband mellan pornografikonsumtion och eventuella negativa effekter. Forskningen visar alltså på samband med ett flertal betydelsefulla faktorer men ingen orsaksriktning.⁴⁰

Forskningen kring pornografins negativa påverkan är alltså inte helt entydig. Däremot är det klarlagt att de personer, främst kvinnor, som medverkar eller utnyttjas i pornografisk produktion löper stor risk att utsättas för grovt sexuellt och/eller annat fysiskt våld. Det handlar om våldtäkt eller annat sexuellt tvång, strypning, misshandel och tortyr. Enligt utredningen SOU 2023:98 saknas dock tillförlitliga uppgifter om hur ofta brott mot personer som har begåtts vid produktion eller distribution av pornografi anmäls. Utredningens bedömning är att det i varje fall inte är vanligt. Att brott inte

³⁶ Barnombudsmannen. Delrapport 3: Insamlade erfarenheter från offentliga och ideella aktörer samt barn och unga. Med anledning av regeringsuppdrag i enlighet med A2020/0036/JÄM, 2021.

³⁷ Wright, Tokunaga, Kraus. A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies. Journal of Communication no. 66, 2016.

³⁸ Nøttestad, Øverland, Hald. Fremmer pornografi voldsunderstøttende holdninger og seksuell agresjon mot kvinner? ur Tidsskrift for Norsk Psykologforening 47, 2010.

³⁹ Barnombudsmannen. Delrapport 3: Insamlade erfarenheter från offentliga och ideella aktörer samt barn och unga. Med anledning av regeringsuppdrag i enlighet med A2020/0036/JÄM, 2021.

⁴⁰ A.a.

anmäls är således den främsta anledningen till att brott som begås i denna kontext mycket sällan beivras. Det gäller framför allt sexualbrott och misshandel.⁴¹

Olaga våldsskildring är ett brott som bl.a. kriminaliserar spridandet av våldspornografi. Lagen infördes i Sverige 1989. Brottet olaga våldsskildring tar dock inte sikte på personerna som medverkar, utan på samhällets intresse av att skildringar av våld som kan verka förråande och normförskjutande inte sprids. Det är ett brott som sällan anmäls och det saknas därför rättspraxis som tydliggör var gränsen går för vad som är straffbart och inte. Utredningen SOU 2023:98 bedömer att kunskapen om brottet behöver öka bland allmänheten i syfte att få fler att göra anmälningar.

Vänsterpartiet anser att det finns anledning att försöka begränsa våldspornografin. Ett problem är naturligtvis att en stor del av produktionen och distributionen sker i andra länder och inte kan beivras med svensk lagstiftning. Vi inser att frågan är komplex men anser ändå att det är viktigt att vidta åtgärder, bl.a. för att skydda unga människor från negativ påverkan och inte minst för att skydda de personer som riskerar att utnyttjas i pornografiproduktionen. Den befintliga lagstiftningens skydd mot våldspornografins skadeverkningar är dessvärre bristfälligt.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att begränsa våldspornografin. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.8 Sexhandel ska inte betraktas som näringsverksamhet

Enligt huvudregeln i skattelagstiftningen är alla inkomster skattepliktiga. Lagstiftningen innehåller inte något undantag vad gäller skyldighet att redovisa, och betala skatt, på inkomster från försäljning av sexuella handlingar. Regeringsrätten fastslog i en dom 1982 att prostitution är att betrakta som näringsverksamhet och att den som säljer sex därför ska betala skatt. Skatteverket har därför ingen laglig möjlighet att skattebefria inkomster, varken från försäljning av sexuella handlingar eller andra typer av inkomster. Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution (SOU 2023:97) har föreslagit att en översyn av beskattning vid prostitution bör göras. Skatteverket ser dock att det skulle uppstå flera oönskade effekter en sådan förändring av skattskyldigheten avseende försäljning av sexuella handlingar. Ett undantag från att betala skatt på en viss typ av inkomster skulle t.ex. kunna utnyttjas av den organiserade brottligheten, som då skulle påstå att oredovisade inkomster härrör från försäljning av

⁴¹ Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften -våldsutsatthet som behöver tydliggöras. SOU 2023:98.

sexuella handlingar.⁴² Detta är naturligtvis inte något som Vänsterpartiet eftersträvar. Vi menar dock att reglerna behöver ses över för att utreda om det är möjligt att ändra dem på ett sätt som inte leder till kontraproduktiva effekter. Att sälja sexuella handlingar är inte ett arbete eller en näringsverksamhet som andra och bör därför inte heller beskattas.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över reglerna om beskattning i syfte att sexhandel inte ska beaktas som näringsverksamhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.9 Grov organiserad kriminalitet och utnyttjande av människor i pornografi och prostitution

Såväl sexhandeln som porrindustrin har kopplingar till annan grov kriminalitet. I

Sverige har det under de senaste årtiondena genomförts ett antal utredningar, studier och kartläggningar av olika aspekter av verksamheter som kan antas vara en del av den internationella prostitutionsindustrin. Dock saknas det en kvalitativ, djupgående och rikstäckande undersökning av sambanden mellan det ekonomiska värdet av prostitutions- och pornografiverksamheterna, det ekonomiska flödet inom eller från Sverige och aktörernas eventuella kopplingar till organiserad brottslighet nationellt eller internationellt.

Polismyndigheten anser därför att en forskningsstudie av den svenska sexhandelns kopplingar till organiserad brottslighet bör genomföras. Forskningsstudien bör kartlägga ägandestrukturer, verkliga huvudmän och andra aktörer inom de svenska prostitutionsverksamheterna och pornografibranschen som sex-, massage- och porrklubbar, organisatörer av ”sexturism”-resor, förmedling av personer i prostitution på internet, viamobilappar, på chattlinjer, genom telefonsexlinjer, på kasinon och andra legala spelverksamheter samt pornografiproducenter och förmedlare i Sverige. En sådan studie bör fokusera på former, omfattning, utveckling samt ekonomiska flöden inom de svenska prostitutionsverksamheterna och inom pornografibranschen samt på deras eventuella kopplingar till och samarbete med individer och organiserade brottsnätverk i Sverige och andra länder. Även livsvillkoren för de personer som involveras i pornografiproduktion bör kartläggas.⁴³

Den förra regeringen tillsatte i juni 2022 en utredning om skydd, stöd och vård för personer som har utsatts för övergrepp vid produktion eller distribution av pornografi.

⁴² Replik: Skatteverket: ”Vi måste följa lagen” Svenska Dagbladet den 27 november 2023.

⁴³ Polismyndigheten, Lägesrapport 20, Människohandel för sexuella och andra ändamål, 2018.

Utredningen SOU 2023:98 föreslår bl.a. utveckling av kunskapsstöd och en sammanhållen kedja av insatser utifrån individuella behov och att vuxna och barn bör få hjälp med att få pornografiskt material borttaget från plattformar på internet. Vidare föreslås att kommuner och regioner bör få stöd att utveckla arbetet med att förebygga sexuellt utnyttjande i pornografiska syften och kunna erbjuda skydd, stöd och vård. Utredningens förslag har remitterats och vi förutsätter att dessa är under beredning i regeringskansliet. Vänsterpartiet anser att utredningens förslag är lovvärda men saknar en kartläggning av kopplingen mellan sexindustrin och den grova organiserade brottsligheten.

Regeringen bör ta initiativ till att kartlägga den svenska sexhandelns och porrindustrins kopplingar till organiserad brottslighet samt ta fram åtgärder som minskar verksamheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Tony Haddou (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Isabell Mixter (V)

Gudrun Nordborg (V)